

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, ૩ માર્ચ, ૨૦૧૯)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓) કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૭માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ કિશોર સત્સંગ પરિચય, બારમી આવૃત્તિ - જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “આપણે શું ચિંતા ?” (૧૫/૪૩) ⇨ સ્વરૂપાનંદ સ્વામી - વિષ્ણુદાસને
⇨ વિષ્ણુદાસે શ્રીજીમહારાજને કહ્યું : ‘આટલું સીધું પૂરું નહીં થાય.’ ત્યારે પાસે ઊભેલા સ્વરૂપાનંદ સ્વામી કહે છે.
૨. “હું તને તેના ગળાનું લોહી આપું છું પણ તારે એને કરડવું નહિ.” (૭/૧૪)
⇨ પ્રધાનપુત્ર - સાપને
⇨ રાજાના પુત્રને કરડવા આવેલા સાપે રાજકુમાર મારો પૂર્વજન્મનો વેરી હોવાથી ગળાનું લોહી પીવાની વાત કરે છે. ત્યારે પ્રધાનપુત્ર કહે છે.
૩. “તે જાણશે તો વિશેષ ઉપાધિ કરશે.” (૧૮/૫૫-૫૬) ⇨ મુક્તાનંદ સ્વામી - શ્રીજીમહારાજને
⇨ સુંદરજીભાઈને શ્રીજીમહારાજે સાધુ કરી મુક્તાનંદ સ્વામીને પૂછ્યું : ‘સ્વામી અમે કેવા સારાં કામ કર્યા ?’ ત્યારે કહે છે.

પ્ર.૨ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : અડધા સાચા જવાબના ગુણ આપવા નહીં.

૧. હિમરાજ શાહ સત્સંગી થવાથી સગાં સંબંધીઓ શું કહેવા લાગ્યા ? (૧૬/૪૬)
૪. હિમરાજ શાહ સત્સંગી થવાથી સગાં સંબંધીઓ ‘બાપ-દાદાનો ધર્મ કેમ છોડી દીધો ?’ કહેવા લાગ્યા ?
૨. અરદેશર કોટવાલને જાગતાની સાથે કેમ આશ્ચર્ય થયું ? (૪/૧૦)
૪. અરદેશર કોટવાલને જાગીને દર્પણમાં જોતાં પોતાના કપાળમાં કુંકુમનો ચાંદલો જોઈને આશ્ચર્ય થયું.
૩. કડવીબાઈના પતિએ ગુસ્સે થઈને શું કહ્યું ? (૮/૧૮)
૪. કડવીબાઈના પતિએ ગુસ્સે થઈને કહ્યું : ‘જા, આજથી તું મારે મા-બેન છો.’
૪. શ્રીજીમહારાજ સત્સંગીનું કલ્યાણ કેવી રીતે કરે છે ? (૨૬/૮૫)
૪. શ્રીજીમહારાજ મોટા મોટા અવતારોનું જેવું કલ્યાણ થાય તેવું સત્સંગીનું કલ્યાણ કરે છે.
૫. ભગવાન પૃથ્વી ઉપર મનુષ્યરૂપે શા માટે પધારે છે ? (૨૧/૬૮)
૪. ભગવાન પોતાના સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરાવવા અને પોતાનું સુખ આપવા પૃથ્વી ઉપર મનુષ્યરૂપે પધારે છે.

પ્ર. ૩ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. નથુ ભટ્ટે દામોદરભાઈને દંડવત્ કર્યા. (૧૩/૩૬-૩૭)

જ. નથુ ભટ્ટ અને દામોદરભાઈ વચ્ચે વિવાદ ચાલ્યો હતો. દામોદરભાઈ મહારાજને સર્વોપરી પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ નારાયણ માનતા ને નથુ ભટ્ટ શ્રીકૃષ્ણને સર્વોપરી માનતા હતા. બંનેએ મહારાજને આ વાત કરી ત્યારે મહારાજે નથુ ભટ્ટને સમાધિ કરાવી સમાધિમાં અનંત મુક્ત, અનંત અવતાર તથા રામાનંદ સ્વામી સર્વને પોતાની સેવામાં બતાવ્યા ને પોતાનો સર્વોપરી નિશ્ચય કરાવ્યો. તેથી સમાધિમાંથી જાગીને તેમણે દામોદરભાઈને દંડવત્ પ્રણામ કર્યા.

૨. શ્રીજીમહારાજ ડુસરથી ઉતાવળે નીકળી ગયા. (૩/૮)

જ. શ્રીજીમહારાજ પધારવાના હતા. ત્યારે ગલુજીનાં માતુશ્રી દેહ મૂકી ગયા. સર્વે ભાઈઓને ગલુજીએ કહ્યું : ‘માની દેહક્રિયા કરવા રહીશું તો મહારાજ ચાલ્યા જશે. માટે દેહને ઢાંકીને રજોઠિયે મૂકી દઈએ.’ મહારાજ પધાર્યા તેમનું સામૈયું કર્યું. મહારાજ અને સંતમંડળને જમાડ્યા. પછી મહારાજે વરતાલ જવાની ઉતાવળ છે, કહીને નીકળ્યા અને ગલુજીને કહ્યું : ‘હવે તમે ઘેર જઈને તમારું અધુરું કામ પૂરું કરો.’

૩. બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ વડતાલમાં ત્રણ શિખરના મંદિરનો પ્રારંભ કર્યો. (૧૦/૨૨-૨૩)

જ. શ્રીજીમહારાજે વરતાલમાં એક શિખરનું મંદિર બાંધવાની આજ્ઞા કરી હતી. છતાં બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ મોટું મંદિર બાંધવાની શરૂઆત કરી. તે પ્રમાણે પાયા ખોદાવ્યા. તો મહારાજે પહોંચ જોઈ-વિચારી કાર્ય કરવાની આજ્ઞા આપી, પણ શ્રીજીમહારાજનો હૃદયગત અભિપ્રાય જાણનારા બ્રહ્માનંદ સ્વામીએ કહેવડાવ્યું કે ‘આપના પ્રતાપે લક્ષ્મીના તો ઢગલા થશે.’ શ્રીજીમહારાજે રાજી થઈને સંમતિ આપી આશીર્વાદ પાઠવ્યા.

પ્ર.૪ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. પોતા આગળ રે, સભા ભરાઈ બેસે, સંત હરિજન રે, સામું જોઈ રહે છે.

ધ્યાન ધરીને રે, બેઠા હોય હરિ પોતે, સંત હરિજન રે, તૃપ્ત ન થાય જોતે. (૨૦/૨/૫૮)

૨. અસુર અધર્મી મહાકુકર્મી, દેતા જનને દુઃખ; મૂળથી તેનાં કુળ ઉખાડી, સંતને દીધાં સુખ.....

વાદી હરાવ્યા બંધ કરાવ્યા, હિંસામય બહુ યાગ ; દારૂ માટી ચોરી અવેરી, તેહ કરાવ્યા ત્યાગ. (૨/૬)

૩. નિજતત્ત્વપથાવબોધનં જનતાયાઃ સ્વત એવ દુર્ગમમ્। ઇતિ ચિન્ત્ય ગૃહીતવિગ્રહં સહજાનન્દગુરું ભજે સદા।। (૧૧/૩૨)

૪. જે પુરુષને વાત, પિત્ત અને કફના દેહમાં આત્મબુદ્ધિ છે અને સ્ત્રી-પુત્રાદિકમાં મમત્વપણાની બુદ્ધિ છે અને ભૂમિના વિકારભૂત પ્રતિમા વગેરેમાં પૂજ્યબુદ્ધિ છે તથા જળમાં તીર્થબુદ્ધિ છે તે પુરુષને આ પ્રકારની આત્મબુદ્ધિ ભગવાનના પરમ એકાંતિક સંતમાં નથી તો તેને બળદિયો અથવા તો પશુઓમાં કનિષ્ઠ એવો ગણેડો જાણવો. (૨૮/૮૦)

પ્ર.૫ ‘પરમચૈતન્યાનંદ સ્વામીની સમજણ’ (૨૩/૭૩-૭૪) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

પરમચૈતન્યાનંદ સ્વામીની સમજણ (૨૩/૭૩-૭૪) : પરમચૈત્યાનંદ સ્વામી, રામાનંદ સ્વામી પાસેથી દીક્ષા લઈને સાધુ થયા હતા. ત્યારબાદ વિદ્યાભ્યાસ કરીને વિદ્વાન બન્યા. શ્રીજીમહારાજે તેમને સદ્ગુરુ બનાવી તેમના મંડળમાં પચાસ સાધુ આપ્યા હતા. રામાનંદ સ્વામીના સમયના આ વૃદ્ધ સ્વામીને મહારાજ ખૂબ જ આદર આપતા. હરિભક્તો પણ તેમને ખૂબ માન આપતા. મહારાજને ભેટ ધરવા માટેનો કંઈ પણ પદાર્થ હરિભક્ત દ્વારા પહેલા આ સાધુની પાસે જાય પછી મહારાજ પાસે જતા. મોડા ગામના ત્યાગી થવા આવેલ ક્ષત્રિય હરિભક્તે શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞા પ્રમાણે બોચાસણના કાથીદાસનું હળ ત્રણ વર્ષ હાંક્યું તેથી શ્રીજીમહારાજે તેમને રાજી થઈ દીક્ષા આપી. તેમનું ‘અક્ષરાનંદ’ નામ આપી વરતાલના મહંત બનાવ્યા. પરમચૈતન્યાનંદ સ્વામી જૂના હોવા છતાં નવા સાધુને મહંત બનાવ્યા તેથી પોતે માનભંગ થવાથી ખોટું લાગ્યું. અને રિસાઈને ચાલી નીકળ્યા. તેમની સાથેના ૫૦ સાધુ પણ જ્યારે જવા નીકળ્યા ત્યારે પોતે માનખંડન થવાથી નીકળ્યાં છે તેમ જણાવી બીજા બધાને પાછા મોકલ્યા. ‘મહારાજ જ કલ્યાણના દાતા છે અને માનખંડન થવા છતાં હું ભજન તો તેમનું જ કરું છું અને તમે બધા મહારાજમાં દેઢ નિશ્ચય રાખી અખંડ ભજન કરજો તેમ જણાવ્યું. મહારાજે પાછા આવેલા સાધુઓને જોઈને કહ્યું જે ગયા છે તે ભક્ત છે ને આ પાછા આવ્યા તેમને ગમ જ નથી. પરમચૈતન્યાનંદ સ્વામીને અમારો એવો ને એવો જ મહિમા છે. તેઓ બહાર નીકળ્યા છે છતાં સત્સંગમાં જ છે.

પ્ર.૬ “જેમ ગાય છે ..” (૨૫/૪/૮૧-૮૩) - ‘સ્વામીની વાત’ પૂરી કરી તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી સાચી લખી હોય તો ૧ ગુણ, નિરૂપણના ૪ ગુણ.

“જેમ ગાય છે તે વાછરડા સારુ પારસો મૂકે છે તેમ જે શિષ્ય હોય તે ગુરુને મન સોંપે તો અંતઃકરણનું અજ્ઞાન ટાળી નાખે. પણ તે વિના ટળે નહિ.”

સત્યકામ જાબાલિ જ્ઞાન મેળવવા ગુરુ પાસે ગયો. તે વખતે ગુરુએ તેને ગોત્ર, કુળ વગેરે પૂછ્યું. તેણે કહ્યું : ‘મને ખબર નથી.’ પછી માને પૂછવા ગયો. ત્યારે તેની મા કહે : ‘તારા પિતા નથી.’ ત્યારબાદ જાબાલિએ આશ્રમમાં આવીને સાચી વાત ગુરુને કરી. ત્યારે ગુરુ કહે : ‘તેં મારાથી કાંઈ છુપાવ્યું નથી માટે તું બ્રાહ્મણ જ છે.’ એમ કહી પોતાના આશ્રમમાં રહેવા માટે રજા આપી. એક વખત ગુરુએ કહ્યું : ‘આ ગાયો ચરાવવા કોણ જશે ? ચારસો ગાયમાંથી હજાર ગાય થાય ત્યાં સુધી ચરાવવાની છે. પછી હું તેને જ્ઞાન આપીશ.’ આ સાંભળી બીજા શિષ્યો તો ‘અમે જ્ઞાન મેળવવા આવ્યા છીએ. પણ ગાયો ચરાવવા આવ્યા નથી.’ એમ કહી દૂર ખસી ગયા. પણ સત્યકામ જાબાલિ ગુરુ આજ્ઞા માથે ચડાવીને ગાયો ચરાવવા ગયો. ગુરુની આજ્ઞા અનુસાર તે ગાયોની સેવા કરવા લાગ્યો. દરરોજ સવારે ગાયોને ચરાવવા લઈ જાય, પાણી પીવડાવે, ઘાસ નાખે એમ સારી રીતે સેવા કરે. ગાયોની સંખ્યા વધતી ગઈ. સેવા કરતાં કરતાં ઝાડ, પાન, પશુ, પંખી દરેકમાંથી તે અનુભવ મેળવવા લાગ્યો, હજાર ગાય થતાં તે ગુરુ પાસે આવ્યો. ત્યારે તેના ચહેરા પર જ્ઞાનનું તેજ પ્રકાશી રહ્યું હતું. ગુરુએ તેના તરફ કૃપાદષ્ટિ કરી કહ્યું : ‘તું બધું જ જ્ઞાન શીખી ચૂક્યો છે, આજથી બધું જ્ઞાન તને સિદ્ધ છે.’ એમ કહી અંતઃકરણના આશીર્વાદ આપ્યા. ગુરુના આશીર્વાદથી બ્રહ્મજ્ઞાન તેને સિદ્ધ થઈ ગયું. સ્વામી કહે છે કે આવી વાતો પારસો વળે ત્યારે જ થાય. જેમ ગાય છે તે વાછરડા સારુ પારસો મૂકે છે અર્થાત્ વાછરડાને જોઈ ગાયના આંચળમાંથી દૂધની ધારા છૂટે છે, કારણ કે માતાને પોતાનું વાછરડું અતિશય વહાલું છે. તેમ જે સંશય રહિત થઈને પોતાનું મન સોંપીને ગુરુવચન અદ્વર ઝીલે છે ત્યારે ગુરુ તેનું અજ્ઞાન દૂર કરી નાખે છે. ગુરુની કૃપાદષ્ટિના અધિકારી થયા પછી શાસ્ત્રજ્ઞાનની જરૂર રહેતી નથી.

(વિભાગ - ૨ : પ્રાગજી ભક્ત, તેરમી આવૃત્તિ - જૂન, ૨૦૧૭)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “પ્રાગજી ભગતને તો તમે ઓળખતા નથી.” (૨૭/૫૧)

⇒ બાળમુકુંદદાસજી સ્વામી - ડૉ. ઉમિયાશંકરને

⇒ ડૉ. ઉમિયાશંકરે સ્વામીને પૂછ્યું કે ‘આ પ્રાગજી ભક્ત જેવા દરજી ઢોલિયા ઉપર બેસે અને સંતો એમને દંડવત્ કરે ?’ ત્યારે.

૨. “એમના જેવા ધર્મવાળા તો કોઈ જોયા જ નથી.” (૨૦/૩૭-૩૮)

⇒ વિઠ્ઠલભાઈ - યજ્ઞપુરુષદાસજીને (સભાને)

⇒ યજ્ઞપુરુષદાસજીએ વિઠ્ઠલભાઈને કહ્યું : ‘તેમનામાં ધર્મ છે કે કેમ તે તો તમે એમના ગામના છો તેથી તમારા અનુભવ પ્રમાણે કહો.’ ત્યારે.

૩. “તમે ગૃહસ્થ થઈને સાધુને માથે કેમ હાથ મૂકો છો ?” (૨૪/૪૫)

⇒ એક હરિભક્ત - ભગતજીને
⇒ યજ્ઞપુરુષદાસજીએ સત્પુરુષના મહિમાની અદ્ભુત વાતો સભામાં કરી ત્યારે ભગતજીએ રાજી થઈને તેમના માથે બે હાથ મૂક્યા. તે જોઈને સભામાં બેઠેલા એક હરિભક્ત કહે છે.

પ્ર.૮ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ભગતજીએ વાંસદાના દીવાનને કયા પાંચ તત્ત્વોની શાના આધારે વાત કરી ? (૨૩/૪૩)

જ. ભગતજીએ વાંસદાના દીવાનને જીવ, ઈશ્વર, માયા, બ્રહ્મ, અને પરબ્રહ્મ એ પાંચ અનાદિ તત્ત્વોની, ‘વચનામૃત’ તથા અન્ય શાસ્ત્રોના આધારે ઘણી સૂક્ષ્મ વાતો કરી.

૨. આચાર્ય ભગવત્પ્રસાદજીએ સ્વામીને કયાં શા માટે તેડાવ્યા ? (૧૪/૨૭)

જ. આચાર્ય ભગવત્પ્રસાદજીએ સ્વામીને ઊના ઠપકો દેવા તેડાવ્યા.

૩. ભગતજી શેનું સુખ લે છે અને શેનું સુખ કોને આપે ? (૧૮/૩૬)

જ. ભગતજી શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિનું અખંડ સુખ લે છે અને જે એમનો સંગ કરે તેને એ અવિનાશી સુખ આપે છે.

૪. ભગતજીના મહિમાનું અષ્ટક કોણે કઈ ભાષામાં બનાવ્યું ? (૨૧/૩૯)

૪. ભગતજીના મહિમાનું અષ્ટક યજ્ઞપુરુષદાસજીએ સંસ્કૃત ભાષામાં બનાવ્યું.

૫. પ્રાગજી ભક્ત કોની સાથે વર્ષોવર્ષ કોનો સમાગમ કરવા વડતાલ જતા ? (૨/૩)

૪. પ્રાગજી ભક્ત મહુવાના વયોવૃદ્ધ ઝીણાભાઈ રાઠોડ સાથે વર્ષોવર્ષ ગોપાળાનંદ સ્વામીનો સમાગમ કરવા વરતાલ જતા.

પ્ર.૯ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. પ્રાગજી ભક્તને ત્રણેય અવસ્થામાં અખંડ ભજન થવા લાગ્યું. (૮/૧૭-૧૮)

૪. સ્વામીની અનુવૃત્તિ પ્રમાણે તન તોડીને પ્રાગજીએ સેવા કરી હતી. તેથી સ્વામીનો તેમના ઉપર રાજીપો થયો હતો. તેથી સ્વામીના આ અનહદ રાજીપાથી જાગ્રત, સ્વપ્ન ને સુષુપ્તિ આ ત્રણેય અવસ્થામાં પ્રાગજી ભક્તને અખંડ ભજન થવા લાગ્યું.

૨. યોગાનંદ સ્વામીએ કહ્યું કે આ મહાન ભક્ત બનશે. (૧/૩)

૪. એક વખત પ્રાગજી ભક્તે ઘરમાંથી માતાના સાળુનો (શેલું) કિંમતી પાલવ વેચીને સંતોને રસોઈ આપી. તેમની આવી સેવાયુક્ત પ્રેમાળવૃત્તિથી પ્રેરાઈને યોગાનંદ સ્વામીએ કહ્યું કે આ મહાન ભક્ત બનશે.

૩. કાનજીભાઈને મહારાજની ને સ્વામીની મૂર્તિ અખંડ દેખાવા લાગી. (૨૯/૫૯)

૪. ભગતજી સાથે કાનજીભાઈ ગઢપુર ગયા હતા. અહીં તેઓ ઠાકોરજીના વાઘા સીવતા હતા. વરતાલથી આચાર્ય મહારાજ અહીં પધાર્યા. તેઓ ભગતજીને જોઈને રાજી થયા. તેમણે ભગતજીને ગુલાબનો હાર આપ્યો. તે હાર ભગતજીએ કાનજીભાઈને આપ્યો. ત્યારથી કાનજીભાઈ ને મહારાજની અને સ્વામીની મૂર્તિ અખંડ દેખાવા લાગી. ત્રણ વર્ષ પછી એમનાં લગ્ન થતાં મૂર્તિ દેખાવાની બંધ થઈ.

પ્ર.૧૦ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો.

(કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

(૧) ૨, ૩ (૨૨/૪૧)

(૨) ૧, ૪ (૨૮/૫૬)

(૩) ૩, ૪ (૧૧/૨૨)

પ્ર.૧૧ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈપણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

❏ નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

૧. ભગતજીએ માગેલા ત્રણ વરદાન (૫/૮-૯) ફૂલદોલના સમૈયા ઉપર જૂનાગઢમાં આચાર્ય રઘુવીરજી મહારાજને પધરાવવાના હતા. તે વખતે સ્વામીએ પ્રાગજી ભક્તને આજ્ઞા કરી કે, ‘સભામંડપમાં શોભે એવી વિશાળ ચંદની બનાવો.’ પ્રાગજીભક્તે તો સ્વામીની મરજી જાણી હરિભક્તોને વાતો કરી સેવા ઉઘરાવી અને સારું ઘટ્ટ કપડું ખરીદી ચંદની સીવવાની તૈયારી કરી, તેમણે દિવસ રાત કામ ઉપાડ્યું. એવામાં એક વખત સ્વામી કામ જોવા આવ્યા તો તેઓ ભજન કરતાં કરતાં સીવતા હતા. તેમનો આવો વેગ જોઈ સ્વામી બહુ રાજી થયા. સ્વામીએ પ્રાગજી ભક્તને કંઈ માંગણી કરવા કહ્યું પણ તેઓ કંઈ બોલ્યા નહિ. સ્વામી કહે : ‘જા તને ખૂબ રૂપિયા મળશે ને તું ઘરે રહી સંતોનો સમાગમ કરજે.’ ત્યારે ભગતજી મહારાજે કહ્યું આપના તથા ગોપાળાનંદ સ્વામીના સમાગમથી એટલું તો જાણ્યું છે કે ધન અને સ્ત્રીમાં સુખ નથી. મને તો તમારું જ્ઞાન આપો, તમારું ઘર દેખાડો અને મારા જીવને સત્સંગી બનાવો. પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીને હાથ જોડી વિનંતી કરી. સ્વામીએ ભગતજી મહારાજની કસોટી કરવા જગતસુખની ઘણી લાલચો બતાવી સમજાવ્યા પણ હાથમાં આવેલી ચિંતામણિ પ્રાગજી ભક્ત કેમ જતી કરે ? ત્રિલોકના સુખને ઠોકરે મારવા તેઓ તૈયાર થયેલા પ્રાગજી ભક્તને સ્વામીએ કહ્યું : ‘એ ત્રણ વરદાન તો તું ઘર મૂકીને અહીં રહે ને મરણિયો થા તો તને મળે. તેમની ઉત્કૃષ્ટ શ્રદ્ધા જોઈ સ્વામીએ રાજી થઈ કોલ આપ્યો. ઘણા દરજી દિવસો સુધી કામ કરે ત્યારે જે ચંદની થઈ શકે તે ફક્ત એક માસમાં પ્રાગજી ભક્તે તૈયાર કરી દીધી. આ સેવાથી પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીની બહુ પ્રસન્નતા મેળવી.

૨. અક્ષરજ્ઞાનનો ઉદ્ઘોષ (૧૨/૨૩-૨૫) (૧) સ્વામી વરતાલથી પાછા ફરતા સારંગપુર પધાર્યા. અહીં વાઘાખાયરે સ્વામીને પ્રાર્થના કરી કે ‘ધિંગાણાનાં સ્વપ્નાં આવે છે’ તેથી સ્વામીએ તેમને જૂનાગઢ સાથે આવવા આજ્ઞા કરી. અને બાપુને સેવક તરીકે પ્રાગજી ભક્તને મૂક્યા. પ્રાગજી ભક્ત બાપુની સેવા તો ખૂબ કરતા પણ સાથે સાથે સ્વામીના મહિમાની પણ ખૂબ વાતો કરતા. બાપુને તે ગમતું ન હોવાથી પ્રાગજી ભક્તનો સંગ છોડી દીધો. પરંતુ સેવક વગર

ફાવ્યું નહિ તેથી સ્વામીને સમજાવવાથી પ્રાગજી ભક્તને ફરી સેવામાં રાખ્યા. જૂનાગઢ આવ્યા અને અહીં સ્વામીના હેતવાળા ભક્તોને આનંદકિલ્લોલ કરતા જોયા ત્યારે તેમને વિચાર થયો કે મને આવો આનંદ કેમ નથી આવતો ? ત્યારે મહુવાના દામા શેઠે એમને કહ્યું : ‘તમે પ્રાગજી ભક્તમાં વિશ્વાસ રાખો અને સ્વામીને મૂળ અક્ષર માનો. પરંતુ વાઘા ખાયર કહે સ્વામી પોતે કહે તો જ માનુ. એવો આગ્રહ રાખ્યો તેથી સ્વામી વાડીમાં આવ્યા. ત્યારે વાઘા આપાને સ્વામીએ કહ્યું ‘આ પ્રાગજી કહે છે તે ઠીક છે.’ ત્યારે વાઘાખાયરે ફરી પૂછ્યું ‘સ્વામી તમે પંડે અક્ષર?’ સ્વામીએ હસતાં હસતાં હા પાડી. (૨) એક વખત ઊનાના કમા શેઠને પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીનો ખૂબ મહિમા કહ્યો. તેથી શેઠે ઉશ્કેરાઈને તેમને ધોલ મારી દીધી. તે જ રાત્રે સ્વપ્નમાં મહારાજે તેમને પ્રાગજી ભગતની માફી માંગવાની આજ્ઞા કરી. શેઠે સવારે સભામાં સ્વામીની માફી માંગી, ધોતિયું ઓઢાડ્યું અને દંડવત કર્યા. (૩) આ જ રીતે જૂનાગઢ મંદિરના કોઠારી ત્રિકમદાસને પણ આ પ્રમાણએ સ્વામીના મૂળ અક્ષર સ્વરૂપની વાત કરી. ત્યારે તેમને ગમ્યું નહિ તેથી આવેશમાં આવી પ્રાગજી ભક્તને કહ્યું : ‘આવી વાત કરીશ તો કોઈ તને મારશે.’ પછી સ્વામીને આ વાતની ખબર પડી તેથી ત્રિકમદાસને કોઠારમાં લઈ ગયા ને પોતાનું દિવ્ય સ્વરૂપ બતાવ્યું. આમ ભગતજી મહારાજને સ્વામીના અક્ષરબ્રહ્મની ઓળખાણ કરાવવામાં અનેક પ્રકારનાં વિઘ્નો નડ્યાં. તિરસ્કાર તેમ જ અપમાનો સહન કરવાં પડ્યાં. છતાં પણ પ્રાગજી ભક્તે કેટલાક હરિભક્તો સંતોને સ્વામી અક્ષર છે તેવી વાત કરી કેટલાકને દૃઢ નિશ્ચય કરાવ્યો.

પ્ર.૧૨ નીચેના મથાળાના સંદર્ભમાં દર્શાવેલ વાક્યમાંથી ખોટા શબ્દોને સુધારીને સાચું વાક્ય લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ભગતજીનું આકર્ષણ : આ દરમિયાન ભગતજીના પરમ આજ્ઞાંતિક એકાંતિક સંતવર્ય સ્વામી મહાપુરુષદાસજી વડતાલમાં ભગતજીનો સમાગમ કરીને કોઠારી મહારાજની આજ્ઞાથી ગઢડા ગયા હતા. (૨૫/૪૭)
૪. ભગતજીનું આકર્ષણ : આ દરમિયાન ભગતજીના પરમ કૃપાપાત્ર એકાંતિક સંતવર્ય સ્વામી વિજ્ઞાનદાસજી અમદાવાદમાં ભગતજીનો સમાગમ કરીને આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞાથી છપૈયા ગયા હતા. (૨૫/૪૭)
૨. સત્સંગમાંથી વિમુખ : મહારાજના તંબૂ સામે આ ખરા શિયાળાની ઠંડીમાં આરસ ઉપર શામજી ભક્ત બેસી રહેતા અને સાંજે કથા પછી ઊઠતા. (૧૫/૩૦)
૪. સત્સંગમાંથી વિમુખ : સંતોના તંબૂ સામે આ ખરા ઉનાળાના તાપમાં રેતી ઉપર પ્રાગજી ભક્ત બેસી રહેતા અને સાંજે કથા પછી ઊઠતા. (૧૫/૩૦)
૩. સત્સંગમાં સ્વીકૃતિ : જૂનાગઢમાં ભંડારી ત્રિકમ ભગત પણ કોઠારી ભીમજીભાઈની સાથે રહીને મદદનીશ ભંડારી તરીકે કામ કરતા હતા. તેમણે એક વખત ભગતજીને કેડિયું સીવવા આપ્યું. (૧૭/૩૨)
૪. સત્સંગમાં સ્વીકૃતિ : વરતાલમાં કોઠારી બેચર ભગત પણ કોઠારી ગોરધનભાઈની સાથે રહીને મદદનીશ કોઠારી તરીકે કામ કરતા હતા. તેમણે એક વખત ભગતજીને કેડિયું સીવવા આપ્યું. (૧૭/૩૨)
૪. અડસઠ તીરથ સદ્ગુરુ ચરણમાં : નિષ્કુળાનંદ સ્વામી પોતે આશ્રમના ભંડારી હતા છતાં પોતે પણ આશ્રમની અમુક ક્રિયાઓ જાતે કરતા. તેથી પોતે બહુ ભજન-કિર્તન કરી શકતા નહિ તેનું ભંડારીને દુઃખ થતું. (૭/૧૩)
૪. અડસઠ તીરથ સદ્ગુરુ ચરણમાં : ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પોતે મંદિરના મહંત હતા છતાં પોતે પણ મંદિરની અમુક ક્રિયાઓ જાતે કરતા. તેથી પોતે બહુ કથાવાર્તા કરી શકતા નહિ તેનું સ્વામીને દુઃખ થતું. (૭/૧૩)
૫. ‘અક્ષરધામની કૂંચી પ્રાગજીને આપી છે’ : કોઠારીની આજ્ઞાથી હવે જાગા ભક્ત સૌને કથાવાર્તા કરતા. આ રીતે પાંચાળ દેશના પાર્ષદોને સ્વામી પોતાના મૂળ અક્ષરપણાનો સર્વોપરી નિશ્ચય જાગા ભક્ત દ્વારા કરાવતા. (૧૧/૨૧-૨૨)
૪. ‘અક્ષરધામની કૂંચી પ્રાગજીને આપી છે’ : સ્વામીની આજ્ઞાથી હવે પ્રાગજી ભક્ત સૌને કથાવાર્તા કરતા. આ રીતે સોરઠ દેશના હરિભક્તોને સ્વામી પોતાના મૂળ અક્ષરપણાનો સર્વોપરી નિશ્ચય પ્રાગજી ભક્ત દ્વારા કરાવતા. (૧૧/૨૧-૨૨)
૬. ગઢડામાં જળઝીલણીનો સમયો : ગમે એટલી બ્રહ્મની વાતો કરો, પણ બ્રહ્મરૂપ ન થવાય. ધર્મે સહિત ભજન જોઈએ. (૨૬/૫૦)
૪. ગઢડામાં જળઝીલણીનો સમયો : ગમે એટલી આત્માની વાતો કરો પણ આત્મારૂપ ન થવાય. મહિમાએ સહિત ભક્તિ જોઈએ. (૨૬/૫૦)

સમાપ્ત